

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ЛЮДСТВО І ЙОГО ІСТОРІЯ

ХТО ДОСЛІДЖУЄ НАСЕЛЕННЯ?
ЯК УСЕ ПОЧАЛОСЯ?
ДЕМОГРАФІЧНИЙ ПЕРЕХІД
ЗВІДКИ МИ ВСЕ ЦЕ ЗНАЄМО?
ДИТИНСТВО І СТАРІСТЬ
ЧОМУ ТАК ТРАПИЛОСЯ?

РОЗДІЛ 2. ТІЛО І ЙОГО ЗДОРОВ'Я

ЯК МИ ЇМО?
ЕКЗОТИЧНІ ПРОДУКТИ
ЇЖА І ЗДОРОВ'Я
СУСПІЛЬНА ГІГІЄНА
ЩО РОБИТИ З ІНФЕКЦІЯМИ?
НОВІ ВИКЛИКИ

РОЗДІЛ 3. СПІЛЬНОТИ І ЇХНІ СТОСУНКИ

СПРАВИ СІМЕЙНІ
ЗВІДКИ БЕРУТЬСЯ ДІТИ?
ЦІНА ДИТИНИ
ЖИТТЯ В МІСТІ
СПРОБИ КОНТРОЛЮ
(НЕ) ПОХМУРЕ МАЙБУТНЄ

ВСТУП

ЩОХВИЛИНИ
НА ПЛАНЕТІ
НАРОДЖУЄТЬСЯ
250
ЛЮДЕЙ,
А ПОМИРАЄ —
150

Поки ви дочитаєте цей вступ, населення світу зросте на кількাসот осіб. Підрахунки, звісно, приблизні, бо немає ні єдиного центру, який усі миттєво сповіщали би про народження і смерті, ні способу це робити. Проте навіть орієнтовні числа вказують на важливу річ: сьогодні у світі встигає народитися значно більше людей, ніж померти. І цим наші часи різько відрізняються від історії людства в попередні століття.

УЯВІМО СОБІ НАШУ ПЛАНЕТУ ЯК ВЕЛИКУ ЗАЛУ
ОЧІКУВАННЯ. ТІ, ХТО ЗАХОДИТЬ У НЕЇ, — ЦЕ
НОВОНАРОДЖЕНІ; ТІ, ХТО ВИХОДИТЬ ДО ПОЇЗДІВ,
ПОМИРАЮТЬ. ТРИВАЛІСТЬ ОЧІКУВАННЯ В КОЖНОГО
СВОЯ, АЛЕ РАНО ЧИ ПІЗНО НА ПОЇЗД СІДАЮТЬ УСІ.

«ЧОРНА СМЕРТЬ»

Упродовж багатьох тисячоліть потік пасажирів був доволі рівномірний і не дуже потужний, а добра половина людей на вокзалі взагалі не затримувалася. Деякі поїзди виявлялися дуже місткі, і результати їхнього прибуття було легко помітити: наприклад, один під назвою «Чорна смерть» забрав із собою п'яту частину всіх, хто перебував на той час у залі очікування.

Та якоїсь миті все змінилося. Поїзди почали курсувати рідше, людей у залі збиралося дедалі більше, і навіть велетенські потяги (як-от «Епідемія іспанки» чи «Друга світова війна», не менші за «Чорну смерть») уже не могли забрати достатньо пасажирів, щоб це помітно вплинуло на загальну масу. Умови в залі очікування поліпшилися, нею почало користуватися ще більше людей. Зрештою, виявилось, що кожній новій групі пасажирів доведеться чекати своїх поїздів трошки довше, ніж тим, хто був у залі до них.

Утім, людський організм не пристосований до того, щоб сидіти на вокзалі вічно. Тому врешті-решт графік поїздів налагодиться, а кількість осіб у залі очікування, імовірно, стабілізується чи, як кажуть деякі науковці, навіть зменшиться.

**ПРОТЕ
МИ ЖИВЕМО
В ЦІКАВИЙ ЧАС,**

коли людей довкола
тільки більшає, і, схоже,
впродовж усього нашого
життя буде саме так.

Відповіді на запитання про те, чому так сталося, і пропонує ця книжка. У ній ітиметься здебільшого про Європу, адже стабільне зростання населення розпочалося саме тут, і про ХІХ – початок ХХ століття, бо зміни стали по-справжньому помітні саме тоді.

КАЖУТЬ, ЩО МИНУЛЕ — ЦЕ ІНША КРАЇНА
З ВЛАСНИМИ ЗВИЧАЯМИ, АЛЕ ТИМ
ЦІКАВІШЕ ДО НЬОГО ПРИДИВЛЯТИСЯ.
У НАШОМУ Ж ВИПАДКУ ДОСЛІДЖЕННЯ
МИНУЛОГО ЩЕ Й ДОПОМОЖЕ
ЗРОЗУМІТИ, ЧОМУ НАСЕЛЕННЯ СВІТУ
САМЕ ТАКЕ Й ЧОГО ЧЕКАТИ ДАЛІ.

Щоправда, ми (та й наші батьки) народилися вже в час, коли те, що було революційними змінами для споконвічного способу життя людства, перетворилося на нову норму, тож нам може бути непросто усвідомити масштаби зрушень. Щоб створити для них відповідний контекст, **перший розділ книжки** окине швидким поглядом останній мільйон років людської історії. У цій частині йтиметься також про те, хто рахує населення, навіщо та якими засобами, і про корисні висновки, які можна робити, якщо під рукою є статистичні дані.

Події XIX і XX століть можна було би переповідати як сюжет про повільне, але виразне поліпшення стандартів життя. У другому розділі ми поглянемо, що стається з людьми, коли вони починають поживніше їсти, частіше митися й ефективніше захищатися від інфекцій. Але разом із тим поговоримо про труднощі, які їм довелося подолати для поліпшення життєвих умов, бо, як у кожному цікавому сюжеті, у цій історії не бракувало конфліктів, затримок і перепон на шляху до відносно щасливого фіналу.

Третій розділ розповідатиме про спільноти і про те, як на них вплинули зміни попередніх двохсот років. Ми розпочнемо розмову із сімей, тобто того середовища, у якому з'являються нові люди, а далі впишемо їх у контекст економіки, освіти, політики тощо — тих чинників, від яких залежить не лише кількість населення планети, а й якість його життя. Завершиться книжка роздумами про те, чому не варто братися за контроль народжуваності на державному рівні, якщо ви не дуже на цьому розумієтеся, і про користь планування. Думати на кілька десятиліть наперед — звісно, непросте завдання. Але дуже потрібна навіть з егоїстичного погляду,

**БО ЦЕ НАШЕ
МАЙБУТНЄ.**

